

Bài giảng Lâm sản ngoài gỗ

Thời gian 30 tiết

Giáo viên phụ trách
ThS. Nguyễn Quốc Bình

Những thoả thuận chung

- Đánh giá:
 - Lý thuyết: (60%): hình thức:
 - Quá trình: (40%)
- Những quy định bắt buộc: theo quy định của trường
- Không điểm danh,
- Không được vào lớp sau GV 5 phút
- ...

Quá trình

Điểm quá trình 4

- KT 1 không báo trước, - 1 điểm
- KT 2 thông báo trên lớp, sau 1 tuần nộp kết quả - 1 điểm
- KT 3 làm theo nhóm, trong vòng 1 tuần
 - Phần chung của nhóm 1 điểm
 - Phần cá nhân 1 điểm

Điểm hết môn: 6 điểm

- Hình thức trắc nghiệm không xem tài liệu

Bạn biết gì về lâm sản ngoài gỗ (LSNG)?

– Từ các loài cây có thể dùng làm thức ăn

- Lương thực/thực phẩm
- Dầu ăn
- Gia vị
- Cỏ khô
- ...

– Sản phẩm từ thú vật có thể dùng làm thức ăn

- Vật sống trên đất
- Các sản phẩm từ thú vật
- Cá và các loài không xương sống
- ...

– Các sản phẩm từ thực vật không ăn được

- Song mây
- Tre nứa
- Sản phẩm từ gỗ (không phải gỗ)
- Các chất nhựa/hợp chất từ cây

– Các sản phẩm của thú vật không ăn được

- Sản phẩm từ côn trùng
- Sản phẩm từ động vật hoang dã
- ...

– Các sản phẩm cho dược liệu

Tại sao chúng ta phải học về LNSG?

- Là một nguồn tài nguyên có giá trị, đóng góp vào việc phát triển kinh tế, xã hội, bảo vệ môi trường và đa dạng sinh học,
- Chưa được chú trọng ở cấp độ vĩ mô/cộng đồng,
- Được phát triển sẽ góp phần tăng thu nhập cho cộng đồng nông thôn vùng gần rừng, thúc đẩy việc quản lý rừng bền vững,
- Mang lại các dịch vụ cho người dân sống xa rừng,
- Thực tế đòi hỏi các cán bộ ngành lâm nghiệp cần được cung cấp những kiến thức về quản lý LSNG.

Học về LSNG để làm gì?

Để biết:

- LSNG là gì,
- Ý nghĩa, mục đích sử dụng của LSNG,
- Đặc điểm nhận biết LSNG,
- Thực trạng của LSNG trên thế giới và Việt Nam,
- Cách thức quản lý LSNG,
- Khả năng phát triển LSNG,
- Cách khai thác và kênh tiêu thụ LSNG,
- Công nghệ chế biến, rút ngắn dòng thị trường tiêu thụ LSNG.

Khái niệm về Lâm sản ngoài gỗ?

- LSNG là tất cả những sản phẩm có nguồn gốc sinh vật không kể gỗ, cũng như những dịch vụ có được từ rừng và đất rừng. Dịch vụ trong định nghĩa này là những hoạt động từ du lịch sinh thái, làm dây leo, thu gom nhựa và các hoạt động liên quan đến thu hái và chế biến các sản vật này (FAO,1995).
- LSNG bao gồm tất cả sản phẩm sinh vật (trừ gỗ tròn công nghiệp, gỗ làm dăm, gỗ làm bột giấy) có thể lấy ra từ hệ sinh thái tự nhiên, rừng trồng được dùng trong gia đình, mua bán, hoặc có ý nghĩa tôn giáo, VHXXH hoặc xã hội. Việc sử dụng hệ sinh thái cho mục đích giải trí, bảo tồn thiên nhiên, quản lý vùng đệm thuộc về lĩnh vực dịch vụ của rừng (Wickens,1991).

Khái niệm về Lâm sản ngoài gỗ

- LSNG là các sản phẩm nguồn gốc sinh vật, loại trừ gỗ lớn, có ở rừng, ở đất rừng và ở các cây bên ngoài rừng (FAO,1999).
- LSNG bao hàm tất cả các vật liệu sinh học khác gỗ, được khai thác từ rừng tự nhiên phục vụ mục đích của con người. Bao gồm các sản phẩm là động vật sống, nguyên liệu thô và củi, song mây, tre nứa, gỗ nhỏ và sợi. (W.W.F - 1989).
- "Nhiều loài cây rừng cho các sản phẩm tự nhiên ngoài gỗ đó là cây cho đặc sản. Các sản phẩm tự nhiên đó có thể được sử dụng trực tiếp như một số loài cây cho thuốc, cây cho quả hoặc làm thức ăn gia súc nhưng phần lớn phải qua gia công chế biến như cây cho nguyên liệu, giấy sợi, cây cho cao su, cho dầu..." (Lê Mộng Chân - 1993)

Khái niệm theo wikimedia *

- **Lâm sản ngoài gỗ** bao gồm tất cả các sản phẩm có nguồn gốc sinh học và các dịch vụ thu được từ rừng hoặc từ bất kỳ vùng đất nào có kiểu sử dụng đất tương tự, loại trừ gỗ ở tất cả các hình thái của nó. Trước đây người ta khái niệm lâm sản chủ yếu là gỗ, ít quan tâm đến các thành phần khác gỗ. Ngày nay, trong các chiến lược phát triển bền vững của các dự án lâm nghiệp xã hội, nông lâm kết hợp người ta chú ý nhiều đến các lâm sản khác ngoài gỗ.

(*) Chỉ mang tính tham khảo

=> Khái niệm về Lâm sản ngoài gỗ

- LSNG là những sản phẩm từ sinh vật hoặc có nguồn gốc từ sinh vật, không phải gỗ, và các dịch vụ từ sinh vật có được từ hệ sinh thái rừng và đất rừng phục vụ cho mục đích sử dụng của con người. Mục đích sử dụng của con người tùy thuộc vào đặc tính riêng của từng cộng đồng, từng quốc gia hay từng khu vực.

(Tình hình quản lý và sử dụng NTFP ở các nước và Việt Nam - đọc tài liệu)

Ý nghĩa và lĩnh vực sử dụng của LSNG

- Ý nghĩa:

- ✓ Nâng cao thu nhập,
- ✓ Tạo tính an toàn lương thực, sức khỏe, nguyên - nhiên liệu,
- ✓ Tăng đa dạng sinh học trong hệ sinh thái rừng

- Lĩnh vực sử dụng:

- Sản xuất hàng thủ công mỹ nghệ,
- Cung cấp dược liệu,
- Cung cấp thực phẩm, thức ăn,
- Cung cấp dịch vụ giải trí, mỹ quan...

Các giá trị mà LSNG mang lại cho con người:

- Giá trị về mặt kinh tế

Tổng giá trị xuất khẩu hàng mây của Indonesia

Năm	Giá trị tính (triệu US\$)
1988	195
1989	157
1990	222
1991	277
1992	295
1993	335
1994	360

Giá trị chung của mây ở Peninsular, Malaysia

Năm	Giá trị (triệu US\$)
1990	107,221
1991	168,836
1992	161,354
1993	133,364
1994	91,142

Giá trị về mặt kinh tế

- Các nguồn thu nhập của một hộ gia đình ở Cẩm Mỹ, Cẩm Xuyên, Hà Tĩnh

Nguồn: John.B. Raintree, & ctv, 1999

Nguồn thu nhập	Thu nhập ước tính/hộ (đồng)	Tỷ lệ %
<i>Nông nghiệp</i>		18.7
Lúa	1,200,000	
Lạc	240,000	
Đậu	30,000	
Sắn, Khoai lang	40,000	
Tổng	1,510,000	
<i>Chăn nuôi</i>		15.7
Trần, gia súc	700,000	
Lợi	400,000	
Gà vịt	165,000	
Tổng	1,265,000	

Nguồn thu nhập	Thu nhập ước tính/hộ (đồng)	Tỷ lệ %
<i>LSNG</i>		58.7
Gỗ củi	950000	
Than củi	1100000	
Song, mây	1350000	
Cây thuốc nam	550000	
Đ. vật hoang dã, mật	620000	
Quả rừng	112000	
Câu cá	100000	
Tổng	4,732,000	
<i>Các nguồn thu nhập khác</i>		6.9
Nấu rượu	20,000	
Lương, lương hưu	250,000	
Buôn bán nhỏ	10,000	
Lấy nhựa thông	50,000	
Phí bảo vệ rừng	100,000	
Chế biến gạo, vận chuyển	100,000	
Nghề mộc và xây dựng nhà	30,000	
Tổng	560,000	13

Giá trị về mặt xã hội

Cho các cộng đồng cư dân vùng gần rừng:

- Ổn định và an ninh cho đời sống người dân phụ thuộc vào rừng,
- Tạo ra thu nhập thường xuyên cho người dân sống phụ thuộc vào rừng,
- Tạo ra một số lượng việc làm đủ lớn cho dân địa phương quanh năm,
- Phát triển LSNG là hướng tới người nghèo miền núi,
- Bảo tồn và làm sống những kiến thức bản địa về gây trồng, chế biến, chữa bệnh bằng cây thuốc tự nhiên, về các ngành nghề thủ công mỹ nghệ,
- Bảo tồn những giá trị văn hoá của các cộng đồng, các dân tộc

Giá trị về mặt xã hội

Cho những khu vực đô thị:

- Tạo công ăn việc làm cho các nhà máy, xí nghiệp chế biến/sản xuất dùng nguyên liệu từ LSNG nơi đô thị,
- Tạo ra các dịch vụ cho người dân nơi đô thị, giải trí, các thú tiêu khiển,...
- Đa dạng hoá các sản phẩm công nghiệp cho các nhà máy/xí nghiệp,
- Giảm chi phí nhập nguyên liệu từ nước ngoài,
- Tăng tính cạnh tranh thương mại trong và ngoài nước.

Giá trị về mặt môi trường

- Bảo vệ và làm tăng tính đa dạng sinh học của rừng,
- Giải quyết mâu thuẫn giữa phát triển bền vững nguồn tài nguyên đáp ứng cho sự tăng dân số với bảo tồn bền vững nguồn gen cho tương lai,
- Bảo vệ gián tiếp rừng, đất rừng và nguồn nước,

=> Các bạn nghĩ như thế nào về thực trạng LSNG ở Việt Nam?

Một số trang web có thể tham khảo (Tiếng Việt)

- www.google.com.vn
- www.agroviet.gov.vn
- www.socialforestry.org.vn
- www.undp.org.vn (bn13-ntfp-vn.pdf)
- www.vietfores.org
- www.mekonginfo.org
 - [http://www.mekonginfo.org/mrc_en/contact.nsf/0/8902A71A698A3DE1802566860066E546/\\$FILE/Caycocm.htm](http://www.mekonginfo.org/mrc_en/contact.nsf/0/8902A71A698A3DE1802566860066E546/$FILE/Caycocm.htm)